

Renessanse stil (Chambord) 1400 – 1600

Farnese Palace, Rome	(Renaissance, italian, 1534)
Pazzi Chapel, Florence	(Renaissance, early italian, 1429-1461)
Piazza del Campidoglio, Rome	(Renaissance, italian, 1538-1650)
Piazza of San Marco, Venice	(Renaissance, italian)
San Marco-biblioteket	(Renaissance, italian - high, 1486-1570)
St. Peter's of Rome, Vatican	(Renaissance, italian, 1546-1564(1590))
Tempietto of San Pietro, Rome	(Renaissance, italian, 1502)
Villa Capra, or Villa Rotunda, Venice	(Renaissance, italian, 1566-1571)
Villa Foscari, Malcontenta, Italy	(Renaissance, italian, 1549-1563)
Le Greffe, Brugge	(Renessanse, Nord-Europa, 1535-1537)
St. Pierre, Caen 1545)	(Renessanse/omformet gotikk, Nord-Europa, 1518-1545)
The Louvre, Paris	(Renaissance, french, 1546-1878)
Ospedale Degli Innocenti, Florence	(Renaissance, italian, 1424-1445)
San Maria della Consolazione, Todi, Italy	(Renaissance, italian, 1508)
Palazzo Chiericati, Venice	(Renaissance, late, 1550-1580)
Sant Andrea, Mantua, Italy	(Renaissance, early, 1470-1476)
Palazzo Rucellai, Firenze	(Renaissance, early, 1460)
Saint Paul's Cathedral, London	(Renaissance, late to baroque, 1675-1710)
St. Mary Le Bow, London	(Renaissance, english, 1670-1683)
Kuppelen på domkirken i Firenze	(Renessanse, italiensk, 1420-1436)
Jaktslottet Chambord i Loiredalen	(Renessanse, 1519)
Rosenkrantz's tårn, Bergen	(Renessanse, 1562-68, nytt 1748)
Rosenborg slott, København	(Renessanse, nordisk, 1610-1617)
Rosenberg slott, Utenfor Stockholm	(Renessanse, 1631-1638)
Austrått, Ørlandet, Trøndelag	(Renessanse, 1650-årene)
Rosendal, Kvinnherad i Sunnhordland	(Renessanse-barokk, 1661-1665)
St Jørgens Hus, Jørgensveita 2, Trondheim	(Renessanse, 1716)
Wesselbygningen, Ringve Museum	(Renessanse, 1600-tallet)

Renessanse stil (Chambord) 1400 - 1600

Tidsholdning:

- inntellektuell
- humanisme
- kunnskap

Arkitekturuttrykk:

- det geometriske
- det klassiske
- det horisontale

Bygninger:

- sentralkirken
- villaen
- stjernebyen

Renessanse betyr gjenopplevelse eller gjenfødelse. Italienerne hadde aldri glemt at Atalia med Roma en gang hadde vært sentrum i den siviliserte verden, og at landets makt og berømmelse var bleknet bort da de germanske stammene, goterne og vandalerne hadde falt inn i landet og gjort slutt på Romerriket.

Renessansen preges av orden, regelmessighet og symmetri. I tillegg kommer dekorerte gavler, høye trappetårn, karnapper og spir.

Brunelleschi jobbet med fullførelsen av den gotiske domen i Firenze. Han behersket fullt ut de gotiske prinsippene. Han frigjorde seg helt fra de gotiske prisippene og dro til Roma og studerte ruinene etter de romerske byggene. Han ville skape en ny arkitektur der de klassiske formelementene kunne anvendes fritt i ny skjønnhet og harmoni. Og i de neste 500 år har arkitektene fulgt i hans fotspor.

Ungrenessansen 1400 - 1480:

Man finner tydelige tilknytning til antikken med dens ornamentikk. Hertil kommer en rekke ikke-gotiske, italienske motiver, bl. a. gammelkristne og romanske.

Høyrenessansen 1480 - 1530:

Roma ble nå sentrum takket være pave Julius den andre. Arkitekten Il Bramante 1444-1514 er en av de mest kjente. Bygningsstilen ble nå tyngre og kraftigere, helhetsvirkningen mer plastisk monumental og samlet. Enkle hovedformer med harmoni. Klostergården i Santa Maria della Grazie i Milano (1488)

Senrenessansen 1530 - 1600:

Karakter av kuber og andre definerte former. Dyrket de udiskutable proporsjoner bestemt av tallforhold, diagonaler og likesidede triangler. Beriket med med gresk-romersk søyleordener og andre detaljer. Trang til å ha helheten under kontroll. Ren renessanse bare i Italia, ellers nord for Alpene forent med middelalderske former.

Kirken Certosa de Pavia mellom Pavia og Milano (1492) har renessansens mest berømte kirkefasade. Couvre i Paris: Renessansepalass (1667-74)

Pilippo Brunelleschi: Santa Mariakirken i Firenze. (Columbi egg). Han innførte kuppelhvelvet sentralkirke over det greske korsplan.

Palazzo i Firenze med rustikaetasjen

Renessansegården i Graz

Slottet i Avignon, Provence, Peterskirken til paven, Urbino i Italia (Hertungpalass), Domkirken og rådhuset i Bremen. Berømte arkitekter i fra renessansen: Antonio da Sangallo d.y. og Michelangelo: Palazzo Farnese i Roma med overgang til barokken.

Renessansen i Norge:

Til Norge kommer renessansen rundt 1550 som en fornyelse av eksisterende stilart. Renessansen faller sammen med gjenreisningen av landet etter reformasjonen 1537 (fra katolsk til evangelisk-luthersk lætre). Arkitekt Erik Rosenkrantz's tårn i Bergen (1562-68, nytt 1748) har en sentral plass. På Akershus slott lot Christian 4 oppføre to trappetårn i 1620-30-årene i denne stilen. Isolert i norsk arkitekturhistorie står Ove Bjelkes renessanseanlegg Austråt (1654-56).

Norsk/Nordisk renessanse:

Forkjærlighet for dekorerte gavler, høye trappetårn, karnapper og spir. Baromet Rosendal, Kristiania, Rosenkrantz-tårnet, Kristianiagård.

Særtrekk ved norske bolighus (1400-1700) i renessanse:

- Tannsnitt og border
- Eggstav og perlestav
- Kassettverk/fyllingspaneler
- Forkrøpling av listverk og fyllinger
- Sprang i veggen mellom 1. og 2. etasje
- Små vinduer, ofte med blyglass

Italiensk renessanse i England

Westminster Abbey (1512-18)

Engelsk renessanse = country houses

Etasjeskiller ved gesimsbånd, karnappvinduet. Longleat, Wiltshire, Hardwick Hall, Derbyshire (1570-90)

Flamsk renessansestil

Rådhuset i Arras i Frankrike med klokketårn (beffroi)

(Manierismen

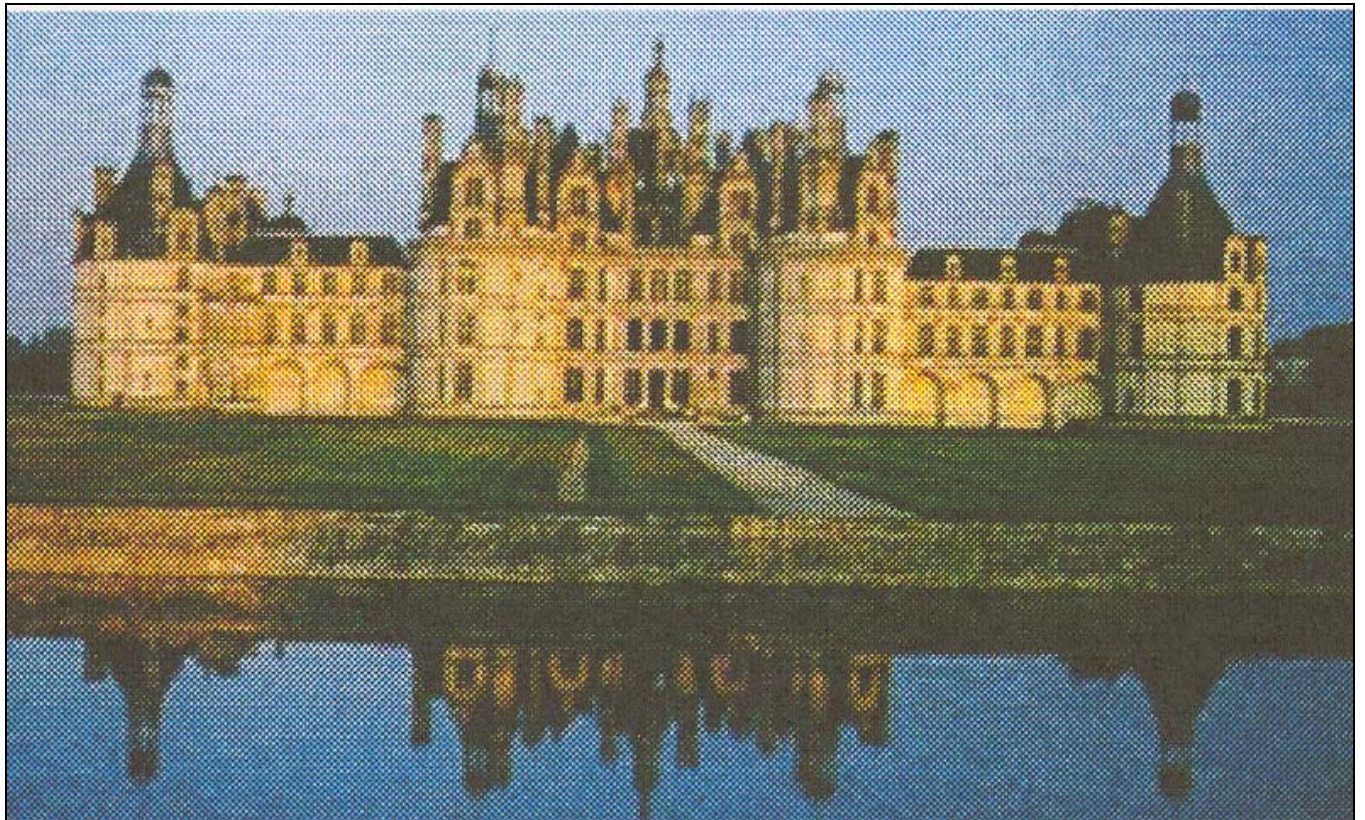
1500 - tallet, 1515-1520. Oppstod i Italia.????)

Kuppelen på domkirken i Firenze (1420-1436, renessanse) Italia

Filippo Brunelleschi (1377-1446), ungrenessansens banebrytende arkitekt, begynte som billedhugger. Han virket i Firenze hvor hovedverket er den mektige kuppel på domkirken. (Columbi egg). Vel så viktig for renessansearkitekturen er andre av hans verker, som hittebarnhospitalet (1421) og planleggelsen av plassen det ligger ved, kirkene San Lorenzo (1425), San Spirito (1436) og et av ungrenessansens fornemste byggverk, det fint proporsjonerte og detaljerte Capella Pazzi (1430), alle i Firenze. Hans betydning ligger i understrekningen av de horisontale ledd, i enkeltleddenes underordning av helheten - renessansens store tanke innen arkitekturen - og i at han innførte den kuppelhvelvede sentralkirke over gresk korsplan. Dette skjedde i San Lorenzos sakristi, påbegynt i 1421. Brunelleschi var sterkt opptatt av konstruktive og teoretiske problemer og oppdaget den perspektiviske konstruksjonen, noe som fikk betydning for malerkunsten. Santa Croce-klosteret i Firenze med Cappella de Pazzi av Brunelleschi (ungrenessanse)

Jaktslottet Chambord i Loiredalen.

**Rosenkrantz's tårn (renessanse, (1562-68, nytt 1748)
Bergen**

Adelsmann Erik Rosenkrantz's tårn i Bergen (1562-68, nytt 1748). Rosenkrantz ble i 1560 høvedsmann i Bergen. på oppdrag av kong Fredrik II reiste han et helt nytt tårn som ble et av renessansens betydeligste monumenter i landet. Den store klebersteinstavlen midt på fasaden inneholdt visstnok kong Fredrik II's navnesiffer med riksvåpenet. Årstallet 1563 i tavlens gavlfelt kan tyde på at tårnet i hovedsak stod ferdig da, selv om arbeidet fortsatte til 1567. I den mindre tavlen under finner vi navnene og våpenskjoldene til Erik Rosenkrantz og hustruen, Helvig Hardenberg. Tårnet ble i samtiden omtalt som "slottet".

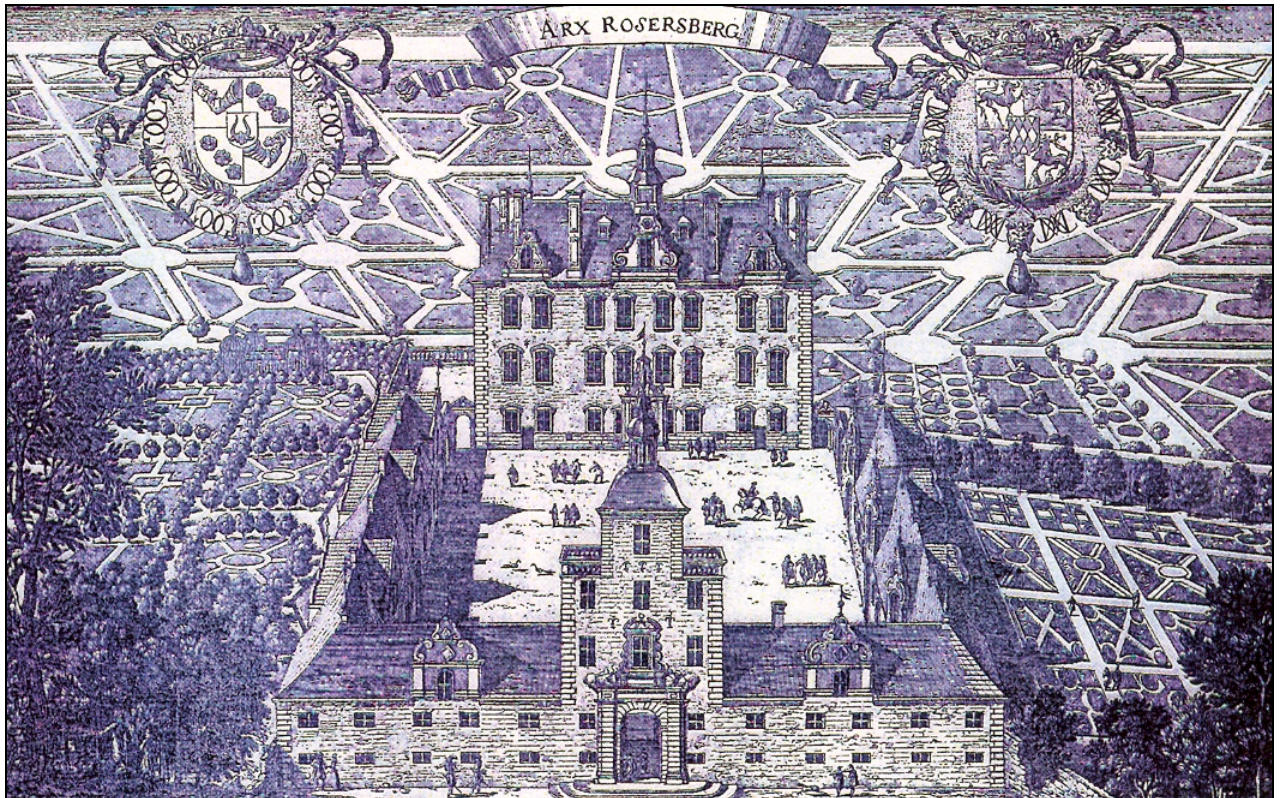
Rosenborg slott (1610 - 1617, nordisk renessanse)
København

Nordisk renessanse bestående av rød teglstein med omramming i naturstein og grasiøse tårn.

**Rosenberg slott (1631-1638, renessanse)
utenfor Stockholm**

Anlegget preges av renessansen forkjærlighet for orden, regelmessighet og symmetri. I tillegg kommer dekorerte gavler, høye trappetårn, karnapper og spir (nordisk preg). På renessansens vis ligger hagen som en selvstendig enhet ved siden av hovedbygningen. (Gjelder også baroniet Rosendal.) Det var først med barokken at det ble vanlig å anlegge hus og hage som en integrert helhet.

**Austrått (1650-årene, renessanseslott)
På Ørlandet ved innløpet til Trondheimsfjorden**

Gården som ligger mot øst. Et renessanseanlegg med dekorative detaljer i barokk bygget av rikskansler Bjelke i 1656. Selve slottet er symmetrisk (kvadratisk) med en gårdskirke fra middelalderen som utgangspunkt. Bygningene danner et lukket og borgpreget anlegg med høye murer. Den gamle middelalderkirken har fått et tilbygg mot vest tilsvarende det opprinnelige skipet, slik at tårnet med spir blir stående midt over det som danner anleggets hovedfløy. Helt frem til slutten av 1800-tallet var hovedbygningen omkranset av uthus, drifts- og økonomibygninger. I tillegg var det her ridebane, egen dyrepark og et parkanlegg i tilknytning til hovedbygningen. Anlegget domineres av den høyreiste hovedfløyen med brukket tak (mansardtak) og sentraltårnet med brukket hjelm og svungen kontur. Den går over i en åttekantet lanternin, før den avsluttes av den åttekantede løkkuppelen.

Rosendal (1661 - 1665, overgangsstil renessanse-barokk)
Kvinnherad i Sunnhordland

Det er baroniet Rosendal, Norges eneste i sitt slag, bygget av den danske adelsmannen Ludvig Rosenkrantz som var knyttet til den norske hær.

Anlegget ble bygget etter renessansens regelmessige slottsplan med en murt midtfløy og to sidefløyer. Renaissance og barokkens sluttete helhetsvirkning med sans for symmetri er ivaretatt på beste måte. Inngangspartiet med den litt lavere portmuren og de to avvalmete fløyene er tenkt som bygningens fasade. Her er alle detaljer arrangert helt symmetrisk som porten i midten flankert av rolige fløymurer med nøktern vindusplassering og høyreiste valmtak. Den samme symmetri ser vi også i gårdsrommet innenfor. Renaissancehagen ble anlagt av Ludvig Rosenkrantz samtidig med slottet. På renessansens skikk ble den formet som en lukket og avsluttet enhet ved siden av slottet og videre utviklet til en integrert helhet med hus og hage omkring samme akse.

St Jørgens Hus (1716 - Renaissance)
Jørgensveita 2

Byens eldste sosialbygg. Svalegang langs hele gårdsfasaden i andre etasje. Bygget står uforandret etter en større reparasjon på 1850-årene da det ble brannsikret med teglfliser på vegger. Opprinnelig 2 etajes laftebygning. Tømmerveggene ble i 1854-55 kledd med stående panel. Nåværende vinduer stammer sannsynligvis fra 1850-årene.

Wesselbygningen (1600-tallet, renessanse)
Ringve Museum - Trondheim

Mot nords, den fredede Wesselbygningen som er en lang, smal trønderlån sammenbygd av flere hus. Den eldste delen skal ha vært fam. Wessels sommerbygning.

Wesselbygningen har trønderlånas lange hovedform og er bygget sammen av flere hus. Laftet med stående panel og svalgang i 2. etasje. Saltaket er tekket med rød, krum tegl og midt på står en enkel takrytter. Bygningen skal visstnok være Petter Wessel Tordenskiolds barndomshjem.

Ringves langstrakte firkanttun trer markant frem i terrenget. Anlegget har skiftet fra et gårdsbruk til et museum. Wesselbygningen er en vanlig lang og smal trønderlån.

Det nyere hovedhuset er fra 1870-årene. Her er den åpne kniplingsverandaen blitt bygget inn.

